

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2003 [2004]	R. XLVI (LIX)	T. 2 (21) Cz. II	s. 189–191
------------	--	-------------------------	------------------	------------------------	------------

**Wacław Strykowski,
Justyna Strykowska, Józef Pielachowski:
Kompetencje nauczyciela
szkoły współczesnej
Poznań, Wydawnictwo eMPI²,
2003, ISBN 83-88938-67-1, ss. 180**

Wysokiej jakości kompetencje nauczyciela stanowią o podstawach organizacji, funkcjonowania i rozwoju szkoły, dlatego tematyka zawarta w książce jest aktualna, ważna i interesująca z poznawczego punktu widzenia. Główną intencją autorów prezentowanej publikacji jest służyć zainteresowanym pomocą w zdobywaniu umiejętności kreowania oblicza współczesnej szkoły, czyli szkoły ze wszech miar nowoczesnej, efektywnej i przyjaznej dla jej podmiotów.

Analizowana praca składa się z trzech części, napisanych przez różnych autorów: znakomitego i doświadczonego pedagoga, jakim jest prof. dr hab. Wacław Strykowski, debiutującego psychologa – mgr Justynę Strykowską oraz prakseologa, dr. Józefa Pielachowskiego – wieloletniego nauczyciela i dyrektora szkoły. Treść merytoryczna książki zawiera kwintesencję podstawowej wiedzy teoretycznej z zakresu pedagogiki, psychologii oraz zarządzania placówką oświatową, metodycznej oraz prakseologicznej. Dlatego praca stanowi kompendium wiedzy, którą powinien posiadać każdy nauczyciel, wychowawca oraz dyrektor szkoły.

W części pierwszej ukazano kierunki rozwoju współczesnej edukacji w świetle międzynarodowych raportów oświatowych, dokonano charakterystyki procesu kształcenia i wychowania w szkole, a także przedstawiono obszar kompetencji nauczyciela współczesnej szkoły. Autor tej części postuluje, aby szkoła stanowiła wspólną własność: nauczycieli, uczniów i ich rodziców. Powinna to być szkoła, w której wszystkie podmioty uznają te same zasady postępowania i wspierania się, dążąc do tych samych celów – zorientowanych na wielostronny rozwój uczniów w sferze intelektualnej, emocjonalno-motywacyjnej i działaniowej. Dziecko, zanim pójdzie do szkoły, podlega wpływom wychowawczym rodziny, Kościoła, instytucji handlowych, służby zdrowia i innym. Natomiast gdy uczęszcza do szkoły, styka się z różnymi instytucjami kształcenia równoległego, jak: prasa, radio, telewizja, wideo, gry komputerowe, Internet, kluby, teatry, muzea, kino i literatura. Dlatego zdaniem W. Strykowskiego uczniowie więcej informacji zdobywają poza szkołą, aniżeli w samej szkole. Czyli pomimo wiodącej roli szkoły jako instytucji edukacyjnej w społeczeństwie wiedzy i informacji nauczyciele powinni uwzględniać i wykorzystywać to, z czym przychodzą uczniowie do szkoły, a jednocześnie nawiązywać współpracę z instytucjami kształcenia równoległego.

Przedstawiony w książce zarys zestawu kompetencji jest podziałem umownym, ale pozwalającym lepiej i dokładniej przeanalizować różne aspekty pracy nauczyciela w szkole. Ważna jest też świadomość, że o profesjonalnym i skutecznym działaniu nauczyciela decydują jego różnorodne kompetencje, które powinny mieć charakter dynamiczny, a więc powinny być ciągle rozwijane i doskonałe.

Najkorzystniejsza, zdaniem W. Strykowskiego, dla efektywniejszego kształcenia jest komplementarność teoretyczna i metodyczna, polegająca na wzajemnym uzupełnianiu się i integrowaniu poszczególnych koncepcji teoretycznych, a także form i metod postępowania pedagogicznego. Za takim podejściem przemawiają również zróżnicowane właściwości i doświadczenia uczniów oraz bogactwo celów i treści kształcenia. Dziś dominują tendencje do preferowania koncepcji poznawczych i humanistycznych. Teoretycy domagają się stosowania metod aktywnych i podmiotowego traktowania uczniów.

Według W. Strykowskiego, rozważania nad rolą mediów we współczesnej szkole prowadzą niemalże zawsze do pytania o rolę nauczyciela w edukacji szkolnej: Czy media zastąpią nauczyciela? Odpowiedź teoretyków kształcenia jest przecząca. Ale Autor konkluduje, że nauczyciele, którzy nie będą korzystać z mediów, zostaną niewątpliwie zastąpieni przez nauczycieli, którzy ich używają.

Druga część analizowanej książki poświęcona jest zagadnieniom poznawania i diagnozowania uczniów oraz ich środowiska rodzinnego i społecznego, co stanowi szczególnie ważne zadanie nauczyciela wychowawcy – jest wręcz warunkiem koniecznym skuteczności jego działań oraz warunkiem sukcesu

każdego dziecka. Zdaniem J. Strykowskiej, nauczyciele i rodzice mają wspólny cel, jakim jest dobro dziecka. Ten cel powinien przyświecać wspólnym rozmowom, a warunkiem dobrej komunikacji powinny być szczerłość i zaufanie. Nauczyciel powinien starać się wytworzyć wśród rodziców sprzyjającą atmosferę. Autorka na końcu książki zamieszcza narzędzia diagnozowania ucznia i jego środowiska społeczno-wychowawczego.

Trzecia część książki zawiera wskazówki: jak oceniać, wybierać i tworzyć programy nauczania, jak oceniać podręczniki szkolne, jak planować i projektować różnego rodzaju zajęcia z uczniami, jak organizować warsztat nauczyciela i pracę uczniów, jak sprawdzać, mierzyć i oceniać osiągnięcia edukacyjne uczniów.

Można stwierdzić, że intencją Autorów jest również to, aby książka stała się inspiracją dla nauczycieli do konstruowania planów rozwoju zawodowego, będących podstawą uzyskiwania przez nich kolejnych stopni awansu nauczycielskiego. Zamieszczone w książce omówienie podstawowych obszarów kompetencyjnych współczesnego nauczyciela, w tym także odniesienie się do wymagań stawianych przez reformowany system edukacji w Polsce, może służyć dokonywaniu oceny własnej pracy i projektowaniu strategii samodoskonalenia oraz osiągania coraz wyższej jakości pracy nauczycielskiej.

Żywy język i przejrzysty układ treści stanowią o dobrej komunikatywności książki, co pozwala wszystkim zrozumieć intencje Autorów. Poszczególne jej części mają prawidłową, czyli spiralną strukturę i obejmują wybrane, ale najważniejsze problemy współczesnej szkoły, prezentując jej diagnozę, a przez predykcję i antycypację wytyczają zadania polskiej szkoły na przyszłość.

Książka powstała głównie na kanwie przemyśleń jej Autorów, a także sporych doświadczeń nabytych w trakcie zajęć prowadzonych z nauczycielami i dyrektorami szkół. Powinna stać się pomocna w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczycieli i dyrektorów współczesnej, reformowanej polskiej szkoły.

Stanisław Juszczuk